

Christina Salmivalli

KOULUKIUSAAMISEEN PUUTTUMINEN

Kohti tehokkaita toimintamalleja

PS-kustannus

Kustantajan yhteystiedot

PS-kustannus
PL 303 Kekkolantie 11 B
40101 Jyväskylä 40520 Jyväskylä

Asiakaspalvelu
puhelin: (014) 678 709
faksi: (014) 678 719
Internet: www.ps-kustannus.fi
sähköposti: asiakaspalvelu@ps-kustannus.fi

Tuottaja Pekka Santalahti
puhelin: (014) 638 848
sähköposti: pekka.santalahti@ps-kustannus.fi

Toimitustyö: Taina Ruottinen
Taitto: Lari Tapola
Kansi: Lenape

© Christina Salmivalli ja PS-kustannus

ISBN 952-451-062-6

PS-kustannus

WS Bookwell Oy
Juva 2003

SISÄLLYS

Alkusanat	6
-----------------	---

OSA I KIUSAAMINEN – KÄRPÄNEN VAI HÄRKÄNEN?

1 Vielä kerran: Mitä kiusaaminen on?	10
<i>Kiusaaminen on systemaattista vallan tai voiman väärinkäyttöä</i>	10
<i>Minne keskustelu kiusaamisesta barbahtuu?</i>	12
2 Missä nyt mennään? Tilanne Suomen kouluissa	14
<i>Miksei kiusaamista ole saatu vähenemään?</i>	14
<i>Suomi ja muut maat</i>	17
3 Kiusaamisen välittömät ja pitkäaikaiset vaikutukset:	
Mitä seuraa, ellei kiusaamiseen puututa?	19
<i>Kiusatuksi joutuminen on kehityksellinen riski</i>	19
<i>Loppuuko kiusaaminen joskus itsestään?</i>	23
4 Kodin vai koulun vastuu?	24

OSA II KIUSAAMISEEN PUUTTUMINEN

5 Yksilö-, luokka- ja koulutason selitykset:	
Kohti kiusaamisen kokonaisuutta	28
<i>Yksilötason selityksiä</i>	29
<i>Luokan taso</i>	32
<i>Koulun taso</i>	38
<i>Tapausesimerkki</i>	39
6 Kiusaamisen vähentäminen koulun tasolla	44
<i>Mistä ei tiedetä, siihen ei puututa</i>	44
<i>Kiusaamisen vastainen työryhmä edistää sitoutumista</i>	46
<i>Koulun toimintamallin kehittäminen kiusaamisen vähentämiseksi</i>	47
<i>Tiivistelmä koulutason keinoista kiusaamisen vähentämiseksi</i>	53

7 Ryhmätason (luokkatason) työskentely	54
<i>Ilmapöörin kohentaminen ei riitä</i>	54
<i>Koko ryhmä kiusaamista vastaan</i>	55
<i>Tiivistelmä luokkatason keinoista kiusaamisen vähentämiseksi</i>	62
8 Yksilötason työskentely: selvittämiskeskustelut	63
<i>Pikasin malli</i>	63
<i>”No Blame Approach”</i>	70
<i>Farsta-menetelmä</i>	71
<i>Vanhemmat mukaan selvittämiskeskusteluun?</i>	73
<i>Kiusaamistapausten muistiin kirjaaminen</i>	75
<i>Akuutin tapauksen selvittelystä yleisesti</i>	76
<i>Tiivistelmä yksilötason keinoista kiusaamisen vähentämiseksi</i>	76
9 Mitä vanhemmat voivat tehdä?	77
<i>Vanhempien yhteistyö koulun kanssa...</i>	77
<i>...ja keskenään</i>	78
<i>Aggressiivisen kehityksen ehkäiseminen</i>	78
<i>Voivatko vanhemmat vähentää lapsen riskiä joutua kiusatuksi?</i>	79
<i>Jokaisen vanhemman asia</i>	80
<i>Tiivistelmä vanhempien keinoista kiusaamisen vähentämiseksi ja ennaltaehkäisemiseksi</i>	81

OSA III KIUSAAMISEN VÄHENTÄMINEN TUTKIMUSTEN VALOSSA

10 Miten tehokkaasti kiusaamista voidaan vähentää?	84
<i>Ensimmäiset laajat interventiot Norjassa</i>	84
<i>Sheffieldin projekti</i>	87
<i>SAVE-malli Sevillassa</i>	88
<i>Toronto, Kanada</i>	89
<i>Muita kansainvälisiä tutkimuksia</i>	90
<i>Suomalaisia interventiotutkimuksia</i>	91
<i>Voidaanko kiusaamista siis vähentää?</i>	92
11 Tukioppilaiden kiusaamisen vastainen kampanja	94
<i>Ajatus Hyvän mielen viikosta</i>	94
<i>Mitä kampanjan aikana tapahtui?</i>	95
<i>Muuttuiko mikään?</i>	98
<i>”Ainakin se pisti ajattelemaan miltä kiusatusta tuntuu” – oppilaiden kokemuksia kampanjasta</i>	101
<i>Ajatuksia tukioppilastoiminnasta kiusaamisen vähentämisessä</i>	104

12 Vaikuttaminen opettajien koulutuksen kautta:	
kiusaamisen vastainen interventio Helsingissä ja Turussa ...	105
<i>Opettajien koulutus ja interventio-ohjelman sisältö</i>	106
<i>Intervention tulosten arviointi</i>	109
<i>Loppu hyvin, kaikki hyvin? Intervention vaikutukset</i>	112
<i>Tulosten arviointia</i>	122
Lähteenä käytetyt julkaisut ja teokset	126
LIITE: Kasvattajan resurssipakki – koulukiusaamista	
koskevaa materiaalia	131

